

SAJNOVICS JÁNOS

(Tordas, 1733 – Buda, 1785)

Nemesi származású jezsuita (antropológus, csillagász, matematikus, nyelvész).

A rendbe felvételekor (15 évesen) bátyja javára lemondott birtokairól. Teológiai munkája mellett szívesen foglalkozott matematikával és csillagászával.

Az 1700-as években a német és skandináv tudósok már felfigyeltek a magyar és az északi –elsősorban – lapp nyelv hasonlóságára. Sajnovics János volt az első magyar tudós, aki megalapozta a két nyelv rokonságának tudományos bizonyítását. Hell Miksa bécsi csillagással tagja lehetett az Észak-Norvégiában a Vénusznak a napkorong előtt, 1769. júniusi elvonulását megfigyelő és ezt dokumentáló tudós csoportnak.

Feladata volt még a lapp nyelv tanulmányozása, ennek során felfigyelt a hangzás, a hanglejtés hasonlóságára, később a szókészlet, annak hangtani és alaktani egyezését kutatta.

1770-ben latin nyelvű tanulmányt jelentetett meg, ezzel elindította nyelvünk eredetének tudományos feldolgozását. Kutatási eredményeit elsősorban külföldön fogadták el. A magyar tudósok idegenkedve fogadták. Gyarmati Sámuel orvos és természettudós lett első követője. A latin nyelvű tanulmányt dán, finn, német, később angol nyelvre is lefordították. Magyarul csak 1994-ben (!) jelent meg. A koppenhágai kiadványban olvasható először, Pray György jezsuita szerzetes jóvoltából, a Halotti beszéd teljes szövege.

1770-ben Sajnovics Jánost és Hell Miksát a dán királyi akadémia tagjává választották.

Csillagászati tevékenységének elismeréseként 2010-ben egy kisbolygót neveztek el róla: „114659 Sajnovics”.

Kutatásának eredményeit hazai és nemzetközi tudósok azóta is vitatják, napjainkban sokkal határozottabban keresik nyelvi és genetikai rokonainkat a szkíták között. Tény, hogy hazánk népessége nem mutat genetikai rokonságot a finn-ugor népekkel. Ezt azzal magyarázzák, hogy a Krím-Kaukázus környékéről vándorló őseink „nyelvcserén” estek át, így lettek a finn-ugor nyelvcsalád tagjai.

Tánczos Imre